

Utvecklingsprogram för hantering och tillgängliggörande av forsknings- och miljödata i syfte att stödja SLU:s strategiska mål inom digitalisering

Beslut

Rektor beslutar

att med omedelbar verkan avsluta projekt Tilda (SLU.ua.2013-4449),

att under perioden 1 januari 2022 till 31 december 2025 ersätta projekt Tilda med ett utvecklingsprogram för hantering och tillgängliggörande av forsknings- och miljödata, enligt direktiven i bilaga 1

att de 5 MSEK som redan tilldelats projektet Tilda för 2022 övergår till att användas inom utvecklingsprogrammet, samt att för utvecklingsprogrammet under år 2023-2025 fördela minst 2,3 MSEK i den årliga anslagsfördelningen tills dess att programmet övergår i förvaltningsfas, dock längst till och med 2025,

att utse vicerektor för samverkan och miljöanalys att leda programmet och tillika vara ordförande i styrgruppen, samt att till ledamöter i styrgruppen utse överbibliotekarien, IT-direktören och chefen för ledningskansliet,

att fastställa styrgruppens uppdrag enligt beskrivning i direktivet (bilaga 1), samt att styrgruppen ska tillställa rektor en skriftlig rapport senast 2025-06-01

att uppdra till universitetsdirektören att tilldela styrgruppen administrativt stöd

Redogörelse för ärendet

Förväntningarna att göra data tillgängligt blir allt större från samhället, både nationellt och från EU. Det märks bland annat genom krav från forskningsfinansiärer på att data uppfyller de grundläggande kvalitetsprinciper som brukar förkortas FAIR. FAIR står för *Findable, Accessable, Interoperable* och *Reusable*. Data ska alltså vara sökbara, tillgängliga, interoperabla och återanvändningsbara, vilket innebär att de ska vara kvalitetssäkrade och beskrivna

så att användaren kan avgöra hur de kan nyttjas, vilka begränsningar som finns och därmed vilka slutsatser som kan dras.

SUHF:s nationella färdplan för öppen vetenskap (REK 2021:1) tydliggör de svenska lärosätenas ansvar och de åtgärder som behövs för att påskynda arbetet med öppen tillgång till forskningsdata och forskningsresultat. Den nationella färdplanen innehåller bland annat ett direktiv om att vid lärosätena skapa miljöer som stödjer, uppmuntrar och utbildar om öppen vetenskap, att utveckla stödjande tjänster och infrastruktur samt att lägga fram styrdokument kring öppen vetenskap.

För att SLU ska kunna leva upp till uttalade förväntningar och krav behöver både kärnverksamheten och verksamhetsstödet göra en förflyttning med avseende på kapacitet, kompetens och rutiner. Det innebär att det SLU-interna utvecklingsarbetet inom det här området kommer att styra om från det sammanhållna hård- och mjukvarusystemet (projekt Tilda, SLU.ua.2013-4449) till ett distribuerat system med fokus på integrerbara delkomponenter, ändamålsenliga rutiner och samverkande stödfunktioner. Utvecklingsprogrammet kommer att ta stöd i det arbete som görs nationellt och internationellt samt ta ledningen i de delar där SLU ligger i framkant.

De senaste åren har ingen utveckling av Tilda skett och inga medarbetare har varit specifikt dedikerade enbart till Tilda-projektet. Medarbetare kommer inte heller att flyttas organisatoriskt, och förändringen får därmed inga direkta personalkonsekvenser. Medarbetare som berörs har deltagit i processen och facklig information har ägt rum.

Motiv till beslutet

SLU:s ledning har, med stöd av den gemensamt framtagna strategin för åren 2021-2025, som ambition att utveckla organisationens förmåga att använda digitaliseringens möjligheter fullt ut inom utbildning, forskning och miljöanalys. Ett av målen i strategin är att *SLU har utvecklat infrastruktur och systemkapacitet samt säkerställt erforderlig kompetens och expertis för att möta den digitala transformationens möjligheter och behov*. I detta ingår att göra forsknings- och miljödata publikt tillgängliga där detta är möjligt och lämpligt.

Utvecklingsprogrammet är en del i arbetet med att utveckla organisationen, processer och rutiner så att målen nås. Programmet kopplar även till det pågående arbetet med att ta fram en policy för hantering och tillgängliggörande av forsknings- och miljödata för SLU (SLU ua 2020.1.1.2-4589), då ett väl utvecklat stöd i dessa frågor är av yttersta vikt för implementeringen av en kommande policy.

Beslutets innebörd och konsekvenser

Beslutet innebär att utvecklingsarbetet förflyttar sitt fokus från utveckling av konkret infrastruktur till utveckling av verksamhet. Utvecklingsarbetet förutsätter gott samarbete och effektiv samordning mellan berörda verksamhetsdelar. Arbetet förväntas inte leda till organisationsförändringar, men däremot till nya rutiner och arbetssätt.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Maria Knutson Wedel efter föredragning av forskningssekreterare Sofia Wretblad och i närvaro av universitetsdirektör Martin Melkersson. I beredningen av ärendet har vicerektor Anna Lundhagen, överbibliotekarie Linda Vidlund, IT-direktör Petra Lagerkvist, chefen för ledningskansliet Miika Wallin, rektors ledningsråd samt rådet för forskningsinfrastruktur deltagit.

Maria Knutson Wedel

Sofia Wretblad

Sändlista

Vicerektor Anna Lundhagen
Chefen för ledningskansliet
IT-direktören
Överbibliotekarien
Prefekter

Kopia för kännedom

Ledningsrådet
Rådet för forskningsinfrastruktur
Planeringschefen
Fakultetsdirektörer
Internrevisionen
Avdelningschef Data Management Support

Utvecklingsprogram för hantering och tillgängliggörande av forsknings- och miljödata i syfte att stödja SLU:s strategiska mål inom digitalisering

Förutsättningar

Förväntningarna att göra data tillgängligt blir allt större från samhället, både nationellt och från EU. Tillgängliggjort data ska uppfylla de grundläggande kvalitetsprinciper som brukar förkortas FAIR, som står för *Findable*, *Accessible*, *Interoperable* och *Reusable*. De ska alltså vara sökbara, tillgängliga, kompatibla och återanvändningsbara. Datat ska också vara kvalitetssäkrat och beskrivet så att användaren kan avgöra hur det kan nyttjas, vilka begränsningar som finns och vilka slutsatser som kan dras.

Öppen tillgång till kvalitetssäkrad forsknings- och miljödata bidrar till förstärkt kunskapsutveckling och till en ökad förmåga för offentliga och privata aktörer liksom privatpersoner att bidra till ett mer hållbart samhälle. Öppen och tillgänglig data utgör också ett bidrag till det demokratiska samhället och ett effektivt informationsutbyte. Digitaliseringen som nu sker i samhället skapar goda förutsättningar för att de som genererar data också kan tillgängliggöra det för fler.

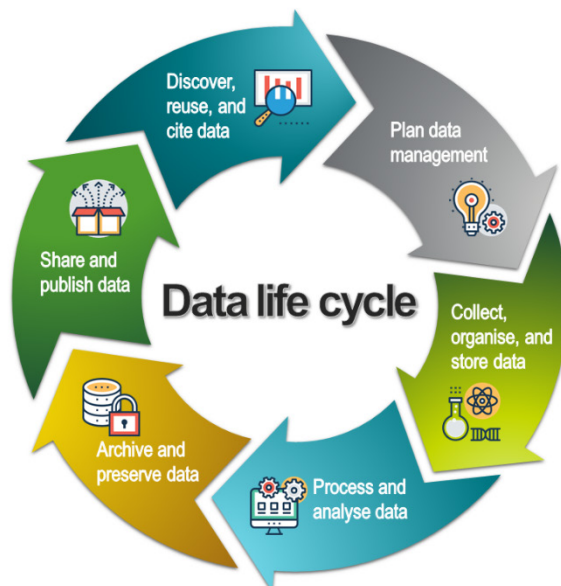
Utvecklingen mot öppen data har också potential att driva kvalitetsutveckling av kärnverksamheten då det ger konkreta verktyg till stöd för god ordning och överblick inom projekt. Den bidrar även till att undvika att känslig data sprids av misstag. Rutinerna som tas fram ska alltså inte bara främja god datahantering och tillgängliggörande av data utan också klargöra i vilka sammanhang data behöver särskilt skydd.

För att uppnå detta krävs i olika grad särskilda rutiner, en viss nivå av standardisering och en viss typ av infrastruktur. Inom lärosäten, som har en mycket hög grad av autonomi och decentraliserat styre, krävs också acceptans och lojalitet (det vill säga en stödjande kultur) för de principer som kollektivet/samhället i stort enats om.

Målbild

Utvecklingsprogrammet handlar om att skapa fysiska, organisatoriska och kulturella förutsättningar för att SLU:s forsknings- och miljödata ska kunna bedömas och tillgängliggöras enligt FAIR-principerna och enligt kommande policy för hantering och tillgängliggörande av forsknings- och miljöanalysdata vid SLU (SLU ua 2020.1.1.2-4589).

SLU:s ledning har, med stöd av den gemensamt framtagna strategin för åren 2021-2025, som ambition att utveckla organisationens förmåga att använda digitaliseringens möjligheter fullt ut inom utbildning, forskning och miljöanalys. I det ingår att göra forsknings- och miljödata publikt tillgängliga där detta är möjligt och lämpligt.

Figur 1. Data life cycle CC BY SLU Data Management Support. All icons in the life cycle and on the pages are made by Prosymbols from www.flaticon.com.

En välfungerande process, från planering till arkivering, förutsätter ett gott samspel mellan olika berörda roller. Det förutsätter också tydliga och fungerande rutiner samt hård- och mjukvara som kopplar ihop processens olika delar. Systemet bygger dessutom på att medarbetare och chefer får en förståelse för de värden det genererar och utifrån det anpassar sina rutiner.

Delprojekt

De delprojekt som redan identifierats eller kommer att identifieras under utvecklingsarbetets gång har tagits fram/tas fram i samverkan mellan alla verksamhetsstödande parter som berörs direkt samt med alla berörda delar av kärnverksamheten. Behoven har klargjorts utifrån ovanstående bild som utgår ifrån ett processtänk snarare än utifrån ansvarsområden i olika delar av organisationen.

Delprojekten har olika fokus och utgår ifrån att man skapar en support enligt modellen ”front desk – back office” där de som arbetar med forskning, utbildning och miljöanalys kan få ett brett stöd i frågor som berör datahantering.

Delprojekten fokuserar på

- 1) uppbyggnad av kapacitet,
- 2) utveckling av rutiner och processer,
- 3) identifiering och rekrytering av nödvändig kompetens, samt
- 4) en kommunikations- och implementeringsplan.

I tabell 1, sist i dokumentet, namnges de delprojekt som identifierats att genomföras under 2022.

Tidsramar

Utvecklingsarbetet planeras pågå under strategiperioden 2021-2025. Under 2021 har förarbete till programmets utformning gjorts. Delprojektens tidsramar bestäms av styrgruppen under våren 2022 och identifieras sedan löpande. Projektet avslutas när verksamheten övergår mer i en förvaltande form eller senast vid strategiperiodens slut.

Rollfördelning

Utvecklingsarbetet utförs som ett samarbete mellan de stöd- och kärnverksamheter som berörs. Inom kärnverksamheten är det framförallt områdena forskning och miljöanalys. Inom verksamhetsstödet kopplar det i första hand till den nyligen inrättade avdelningen vid biblioteket Data Management Support (DMS), samt härutöver relevant expertis inom framför allt IT, juridik och arkivering. Projektledning och de operativt ansvariga stämmer regelbundet av de olika stegen med kärnverksamheten, bl a genom dialog med rektors ledningsråd, Fomar, Fir och DMS styrgrupp samt med utvalda grupper såsom prefekter, miljöanalytiskoordinatorer och lektorer med samverkansuppdrag.

Styrning

Utvecklingsarbetet leds av en styrgrupp med representation av roller med relevant beslutsfattande funktion inom verksamhetsstödet som har ansvar för att tillhandahålla det ändamålsenliga stödet.

Styrgruppen ansvarar för att:

- arbeta för att uppfylla programmets målbild
- besluta om budget och fördela medlen inom utvecklingsprogrammet på så sätt att en effektiv samordning mellan berörda verksamheter kan uppnås
- i samband med den årliga budgetprocessen inkomma med underlag avseende anslagets fördelning
- under programmets gång initiera delprojekt efter behov, i syfte att ytterligare utveckla verksamheten
- vid behov av ytterligare finansiering under programmets gång äska medel från rektor för särskilda insatser
- hålla rektor och rektors ledningsråd löpande informerade under programmets gång
- överlämna en skriftlig slutrapport till rektor senast 2025-06-01

- Styrgruppen ska så långt möjligt sträva efter konsensus i sina beslut kring fördelning av resurser.

Styrgruppens möten bereds med roterande ansvar. Styrgruppen tilldelas administrativt stöd genom universitetsdirektören.

Ekonomi

Tilldelade medel ska finansiera verksamhet inom Data Management Support (DMS) kopplat till utvecklingsprogrammet, samt en process- och förändringsledare och juridisk kompetens inom datahantering samt kompetens inom e-arkiv. Medlen kan även användas för nödvändigt verksamhetsstöd som inte på kort sikt kan lösas genom omfördelning.

Budgeten ska omfatta tidsbegränsade projekt som möjliggör en förflyttning närmare målbilden och ska leda till att nya rutiner, processer eller infrastruktur blir en del av den ordinarie verksamheten alt att projektet avslutas. Den omfattar också tillskott till nya roller som, när programmet avslutas, ska få en permanent lösning eller avvecklas.

För 2022 kommer de 5 MSEK som allokerats till det tidigare Tilda-projektet att nyttjas för utvecklingsprogrammet, fördelat på verksamheterna enligt tabell 1 nedan. Den verksamhet som bedrivs inom DMS är dock ett så pass centralt stöd för datahantering att från och med 2023 bör resurser fördelas direkt till bibliotekets ordinarie budgetram för detta ändamål. 2,3 MSEK går fortsatt till utvecklingsprogrammet för fördelning enligt styrgruppens förslag.

Avslut

Under programmets gång kan styrgruppen föreslå att vissa bärande delar som tagits in under uppbyggnadsfasen permanentas och därmed läggs in i ordinarie verksamhet, medan vissa delprojekt istället utgör punktinsatser under en begränsad tid. Utvecklingsarbetet avslutas när förflyttning skett och det långsiktiga stödet utgör en del av verksamhetens ordinarie budgetram. Styrningen föreslås då tas över av den styrgrupp som leder DMS (Data Management Support), den struktur som föreslås utgöra den så kallade Front Desk-funktionen.

Tabell 1 Aktiviteter som prioriterats av styrgruppen för 2022 enligt ovan.

Aktivitet 2022	MSEK	Ansvarig	Enhet
Process- och förvaltningsledning	1	Petra Lagerkvist	IT
Data management support	2,7	Linda Vidlund	Biblioteket
Förstudie e-arkiv	0,5	Miika Wallin	Ledningskansliet
Integrering och utveckling av Public360	0,5	Miika Wallin	Ledningskansliet
Utveckling av Front desk – Back office struktur		Linda Vidlund	Biblioteket
Material till kommunikation och förankring		Petra Lagerkvist	IT